

Best Interests of the Child-assessments

Informatie over de methodiek en kwaliteit van de BIC-assessments
 als deskundigenrapport in het migratierecht

Maart 2022

© Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht,
 Rijksuniversiteit Groningen.

dr. mr. Carla van Os, Richelle Mellema, MSc, & dr. Elianne Zijlstra

<https://www.rug.nl/research/study-centre-for-children-migration-and-law/>

1	Inleiding	3
2	Kinderrechtelijk kader van de BIC-assessments	4
2.1	IVRK	4
2.2	Het belang van het kind in het Europees migratierecht	4
2.3	General Comment 14 over het belang van het kind	5
3	Het BIC-Model en de BIC-methodiek	7
3.1	Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht	7
3.2	Best Interests of the Child-Model	8
3.3	Methodiek BIC-assessments	8
	3.3.1 Horen van kinderen en ouders	9
	3.3.2 Bronnen	9
4	Kwaliteitswaarborgen BIC-assessments	11
4.1	Wetenschappelijke waarborgen	11
4.2	Kwaliteitswaarborgen BIC-rapportages	12
4.3	Kwaliteitswaarborgen professionals	13

---

1 Inleiding

Deze handreiking over Best Interests of the Child (BIC)-assessments beoogt juristen te informeren over de achtergrond, methodiek en deskundigheid van gedragswetenschappelijke BIC-assessments.¹ De handreiking steunt de interpretatie van het BIC-assessment en de toepassing ervan in de verblijfsrechtelijke besluitvorming. De BIC-handreiking is geschreven voor advocaten die een BIC-assessment aanvragen voor de onderbouwing van het belang van het kind, beslissers van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND) en vreemdelingenrechters die een uitspraak moeten doen over een verblijfsrechtelijke procedure waar een kind bij betrokken is.

Hoofdstuk 2 schetst het kinderrechtelijk kader van de BIC-assessments. Hoofdstuk 3 belicht de rol van het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht bij de uitvoering hiervan, de theoretische onderbouwing en de methodiek van de BIC-assessments. Hoofdstuk 4 beschrijft de kwaliteitswaarborgen van de BIC-assessments.

---

¹ Eerdere versies van deze handreiking werden mede geschreven door mr. Daan Beltman en Grytsje Talsma-Bonhage, MSc. Relevante delen van eerdere versies zijn in deze geactualiseerde versie overgenomen.

2 Kinderrechtelijk kader van de BIC-assessments

Het kinderrechtelijk kader van de BIC-assessments wordt gevormd door het IVRK (2.1), de uitwerking van het belang van het kind in het Europees migratierecht (2.2) en de richtlijn van het VN-Kinderrechtencomité over de implementatie van het belang van het kind (2.3).

2.1 IVRK

In artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) is vastgelegd dat het belang van het kind de eerste overweging dient te zijn bij beslissingen die kinderen treffen.

Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

De beslissing om een kind of een ouder wel of geen verblijfsvergunning te verstrekken, is een voorbeeld van zo'n maatregel waarop artikel 3 IVRK van toepassing is.

Artikel 3 van het IVRK moet in samenhang met de andere kernbepalingen van het IVRK toegepast worden: artikel 2 (non-discriminatie beginsel), artikel 6 (recht op leven en ontwikkeling) en artikel 12 (recht op participatie en recht om gehoord te worden). Artikel 6 kan gezien worden als een specificatie van artikel 3: het belang van het kind is om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Artikel 2 is extra relevant voor kinderen zonder verblijfsvergunning omdat het hen recht geeft op dezelfde bescherming als kinderen met verblijfsvergunning of de Nederlandse nationaliteit. Artikel 12 is in de context van het migratierecht van belang omdat het bepaalt dat de visie van het kind op de uitkomst van de verblijfsprocedure moet worden gehoord en meegenomen.

Tot slot bieden artikel 20 en 22 IVRK voor bepaalde groepen kinderen in de migratiecontext recht op bijzondere bescherming. Artikel 20 is relevant voor kinderen die zonder ouders of voogden zijn gevlucht, het bepaalt dat deze kinderen recht hebben op dezelfde bescherming als andere kinderen in het land die niet bij hun ouders kunnen wonen. Artikel 22 geeft kinderen die asiel aanvragen recht op passende bescherming en humanitaire bijstand.

2.2 Het belang van het kind in het Europees migratierecht

Het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (EU) bepaalt in artikel 24 dat het belang van het kind een eerste overweging moet zijn bij alle handelingen die kinderen treffen (lid 2). De formulering van dit artikel sluit letterlijk aan bij artikel 3 IVRK. In het eerste lid van artikel 24 staat dat kinderen recht hebben op bescherming en zorg die nodig zijn voor het welzijn van kinderen. Het derde lid beschermt het recht op contact met ouders, tenzij dit tegen het belang van het kind indruist.²

² EU (2000). Handvest van de Grondrechten van de EU. (2000/C 364/01).
https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_nl.pdf

In verschillende richtlijnen en verordeningen van Europees migratierecht komt het belang van het kind terug.³ In de preambules van de Procedurerichtlijn⁴ en de Kwalificatierichtlijn⁵ staat dat de EU lidstaten het belang van het kind moeten toepassen in lijn met het IVRK en dat dit belang wordt ingevuld met het welzijn, de sociale ontwikkeling en de achtergrond van het kind. Voor de BIC-assessments is ook artikel 10 van de Procedurerichtlijn van belang. Daarin staat dat de migratieautoriteiten specialisten kunnen raadplegen als er specifieke deskundigheid nodig is, onder meer bij kwesties die kinderen betreffen.⁶ Zo eist ook de Kwalificatierichtlijn om rekening te houden met kindspecifieke vervolgingsgronden en de kwetsbare positie van kinderen bij overwegingen om geen vergunning (meer) te verlenen.⁷

Artikel 6 van de Dublinverordening stelt dat het belang van het kind voorop moet staan bij de toepassing van de verordening en vult het belang van het kind concreet in met: “de mogelijkheden van gezinshereniging; b) het welzijn en de sociale ontwikkeling van de minderjarige; c) veiligheid en beveiligingsoverwegingen, met name wanneer de minderjarige mogelijk het slachtoffer is van mensenhandel; d) de standpunten van de minderjarige, in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.”⁸

In de context van het recht op respect voor het gezinsleven verwijst artikel 5 van de Gezinsherenigingsrichtlijn naar de verplichting om ‘terdege rekening te houden met de belangen van minderjarige kinderen.’⁹

Het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) heeft geen letterlijke verwijzing naar het belang van het kind. Maar het Europees Hof voor de Bescherming van de Rechten van de Mens (EHRM) verwijst in uitspraken naar het belang van het kind in de context van artikel 8 EVRM.¹⁰

2.3 General Comment 14 over het belang van het kind

Over de implementatie van artikel 3 IVRK geeft het VN-Comité voor de Rechten van het Kind(hierna: VN-Kinderrechtencomité) in General Comment 14 (GC 14) richtlijnen.¹¹ Door de

³ Rodrigues, P. (2020). ‘Protection of minors in European migration law’. In: M. Klaassen, S. rap, P. Rodrigues, & T. Liefwaard (eds), *Safeguarding children’s rights in immigration law* (pp. 1-16), Itersentia.

⁴ Richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (herschikking). Preambule, para. 33. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=de>

⁵ Richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (herschikking). Preambule, para. 18.

⁶ Ibid nt. 4, artikel 1,0 lid 3, sub d.

⁷ Ibid. nt. 5, artikel 9 en 19.

⁸ Verordening (EU) nr. 604/2013 van het Europees parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (herschikking).

⁹ Richtlijn 2003/86/EG van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging. Artikel 5, lid 5. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:251:0012:0018:NL:PDF>

¹⁰ Klaassen, M. & Lodder, G. (2020) ‘The limited role of children’s rights in EU Family Reunification Law’. In: M. Klaassen, S. rap, P. Rodrigues, & T. Liefwaard (eds), *Safeguarding children’s rights in immigration law* (pp. 85-102), Itersentia. Zie bijvoorbeeld: EHRM 6 juli 2010, nummer 41615/07 (*Neulinger en Shuruk – Zwitserland*); EHRM 28 juni 2011, 55597/09, *JV* 2011/402, m. nt. S.K. van Walsum (Nunez – Noorwegen); EHRM 3 oktober 2014, 12738/10, *JV* 2014/343, m. nt. P. Boeles (*Jeunesse – Nederland*); EHRM 8 november 2016, 56971/10, ECLI:CE:ECHR:2016:1108JUD005697110, *JV* 2017/2, m. nt. E. Hilbrink (*El Ghatet – Zwitserland*).

¹¹ UNCRC (2013), *General comment No. 14. The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art.3, para 1)*, CRC/C/GC/14, Committee on the Rights of the Child. <https://www.dekinderombudsman.nl/system/files/inline/General%20Comment%2014%20BelangvanhetKind.pdf>

mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties te ondertekenen en te ratificeren, erkennen de staten die partij zijn ook de bevoegdheid van de organen, zoals het VN-Kinderrechtencomité, die de implementatie van verdragen monitoren om ‘General Comments’, algemene richtlijnen, op te stellen. Een General Comment is een gezaghebbend politiek en moreel instrument met een zekere mate van juridisch gewicht. Een General Comment ondersteunt het implementatieproces en de interpretatie van specifieke verdragsbepalingen.¹² Wat betreft GC 14 over 3 IVRK, zijn de partijstaten dus politiek en moreel gebonden aan de inhoud van GC 14 en geldt het als primair uitgangspunt voor de implementatie en interpretatie van het belang van het kind.¹³

Het VN-Kinderrechtencomité maakt in GC 14 onderscheid tussen 1) het assessment van het belang van het kind en 2) de weging van het belang van het kind in beslissingen ten opzichte van andere belangen die ook een rol spelen.¹⁴

Het assessment van het belang van het kind is uniek voor ieder kind. De volgende elementen horen onderdeel uit te maken van het assessment: a) De mening van het kind, b) De identiteit van het kind, c) Behoud van de gezinscontext en relaties, d) Zorg, bescherming en veiligheid van het kind, e) Mate van kwetsbaarheid van het kind, f) Het recht op gezondheid en g) Het recht op onderwijs. Deze lijst van elementen is niet uitputtend en relevante elementen kunnen worden toegevoegd afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het kind en de vraag voor besluit wat voor ligt.¹⁵

Naast de elementen waar een BIC-assessment zich op moet richten, zijn er diverse procedurele voorwaarden geformuleerd hoe het assessment uitgevoerd zou moeten worden. Zo moeten BIC-assessments uitgevoerd worden door gekwalificeerde professionals die deskundig zijn op de ontwikkeling en opgroeien van kinderen vanuit een multidisciplinair team.¹⁶ De mening van het kind vormt naast de inhoudelijke component ook een procedurereguleerend element en dient altijd onderdeel te zijn van een BIC-assessment.¹⁷ De procedurele waarborgen liggen in lijn met de professionele standaarden van gedragswetenschappelijk diagnostisch onderzoek. Om belangen van kinderen te kunnen wegen zijn de uitkomsten van een BIC-assessment nodig. Het VN-Kinderrechtencomité stelt dat als de beslissing afwijkt van de mening van het kind, dit een extra zorgvuldige motivering vergt. Dit geldt ook als de uiteindelijke beslissing niet in het belang van het kind is omdat andere belangen de doorslag gaven.¹⁸

---

¹² Keller, H. & Grover, L. (2012). ‘General Comments of the Human Rights Committee and their legitimacy’ in H. Keller and G. Ulfstein (eds.), *UN human rights treaty bodies: law and legitimacy*, Cambridge University Press.

¹³ Kalverboer, M., Beltman, D., Van Os, C., & Zijlstra, E. (2017). The Best Interests of the Child in cases of migration: Assessing and determining the Best Interests of the Child in migration procedures. *International Journal of Children's Rights*, 25(1), 114-139.

¹⁴ Ibid. nt. 11, para 46-47.

¹⁵ Ibid. nt. 11, para 52-79.

¹⁶ Ibid. nt 11, para. 94-95.

¹⁷ Ibid. nt, 11, para 89-91.

¹⁸ Ibid. nt. 11, para 97.

3 Het BIC-Model en de BIC-methodiek

Het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht voert BIC-assessments uit in samenwerking met gedragswetenschappers van de NVO en het NIP. Dit hoofdstuk beschrijft de ontstaansgrond van het Expertisecentrum (3.1), de wetenschappelijke onderbouwing (3.2) en de methodiek (3.3) van de BIC-assessments.

3.1 Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht

Het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht (hierna: Expertisecentrum) voert gedragswetenschappelijke assessments van het belang van het kind uit om de besluitvorming binnen het vreemdelingrecht te voeden met deskundige kennis over de gevolgen van het besluit (beschikking of uitspraak) voor de ontwikkeling van het kind.

Een gedragswetenschappelijk assessment van het belang van het kind als deskundigeninbreng is zowel internationaal als nationaal een veel geziene figuur binnen het familie-, jeugdbeschermings- en jeugdstrafrecht.¹⁹ Forensische professionals in de geestelijke gezondheidszorg formuleren aanbevelingen voor juridische besluitvormers om optimaal de belangen van het kind te dienen.²⁰ Binnen het migratierecht worden deze forensische assessments van het belang van het kind echter zelden uitgevoerd en heeft het belang van het kind nauwelijks betekenis in de besluitvorming.²¹

Om in deze lacune te voorzien is het Expertisecentrum in 2004 gestart met het uitvoeren van forensisch diagnostisch onderzoek bij kinderen of ouders die een verblijfsgrunning aanvragen. De resultaten van het diagnostisch onderzoek kunnen meegenomen worden in de belangenafweging bij de beslissing over de verblijfsaanvraag.²² Deze zogeheten Best Interests of the Child (BIC)-assessments worden inmiddels ook onafhankelijk door zo'n honderd getrainde gedragswetenschappers uitgevoerd die zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO) en het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP).

Het Expertisecentrum is gelieerd aan de vakgroep Orthopedagogiek: Kinderen, Opvoeding en Kinderrechten van de Rijksuniversiteit Groningen en brengt, naast de kennis vanuit de orthopedagogiek, verschillende wetenschappelijke disciplines bij elkaar, zoals psychologie, recht en antropologie. Als vanwege bijzondere kwetsbaarheden van het kind, zoals een ernstige

¹⁹ Blaak, M. Bruning, M. Eijenraam, M. Kaandorp, M., & Meuwese, S. (2012). *Handboek internationaal jeugdrecht*, Defence for Children; Koocher, G.P. (2006). Ethical issues in forensic health assessment of children and adolescents. In S.N. Sparta & G.P. Koocher (Eds). *Forensic mental health assessment of children and adolescents* (pp. 46-63). Oxford University Press.

²⁰ Bala, N., & Duvall-Antonacopoulos, K. (2006). The controversy over psychological evidence in family law cases. In B. Brooks-Gordon, B., & M. Freeman, M. (eds.), *Law and psychology* (Current legal issues, vol. 9) (pp. 118-241). Oxford University Press.

²¹ Arnold, S., Goeman, M., & Fournier, K. (2014). The role of the guardian in determining the best interest of the separated child seeking asylum in Europe: A comparative analysis of systems of guardianship in Belgium, Ireland and the Netherlands. *European Journal of Migration and Law*, 16(4), 467-504; Pobjoy, J.M. (2017). *The child in International Refugee Law*. Cambridge University Press.

²² Kalverboer, M., Beltman, D., Van Os, C., & Zijlstra, E. (2017). The Best Interests of the Child in cases of migration: Assessing and determining the Best Interests of the Child in migration procedures. *International Journal of Children's Rights*, 25(1), 114-139.

lichamelijke of geestelijke beperking of psychiatrische stoornissen aanvullende wetenschappelijke kennis nodig is, betreft het Expertisecentrum specialisten van andere vakgroepen aan de Rijksuniversiteit Groningen bij het BIC-assessment.

Inmiddels heeft het Expertisecentrum voor ruim duizend kinderen BIC-assessments uitgevoerd. De daarmee verworven data worden benut voor gedragswetenschappelijke analyses waarvan in internationale wetenschappelijke tijdschriften verslag wordt gedaan.²³

De BIC-rapportages die van de BIC-assessments worden gemaakt, worden door advocaten ingebracht in migratierechtelijke procedures ter onderbouwing van het belang van het kind, opdat dit belang de primaire overweging kan vormen in het migratiebesluit. Vervolgens is het aan de beslisambtenaar van de IND om de BIC-rapportage te betrekken bij de besluitvorming en aan de vreemdelingrechtters om deze besluitvorming te toetsen.

3.2 Best Interests of the Child-Model

Kalverboer en Zijlstra hebben de interpretatie van het belang van het kind onderbouwd met een internationale literatuurstudie naar risicovolle en beschermende omgevingsfactoren die al dan niet bijdragen aan een gezonde ontwikkeling van kinderen. Zij ontwikkelden op basis hiervan het Best Interests of the Child (BIC)-Model.²⁴ In General Comment 14 stelt het VN-Kinderrechtencomité dat Staten ‘het inherente recht op ontwikkeling’ volledig moeten respecteren.²⁵ Het BIC-Model bevat veertien condities voor een gezonde ontwikkeling, waarvan er zeven in de gezinscontext vallen: 1. Adequate verzorging, 2. Veilige fysieke directe omgeving, 3. Affectief klimaat, 4. Flexibele ondersteunende opvoedingsstructuur, 5. Interesse, 6. Adequaat voorbeeldgedrag ouder en 7. Continuïteit in opvoeding en verzorging. De overige zeven condities vallen onder de samenleving: 8. Veilige fysieke wijdere omgeving, 9. Respect, 10. Sociaal netwerk, 11. Educatie, 12. Omgang met leeftijdsgenoten, 13. Adequaat voorbeeldgedrag samenleving en 14. Stabiliteit in levensomstandigheden, toekomstperspectief. De condities Continuïteit (7) en Stabiliteit (14) zijn gericht op de ontwikkelingsbehoeften van kinderen aan een stabiele en continue vervulling van alle condities in de tijd.²⁶

3.3 Methodiek BIC-assessments

Kalverboer en Zijlstra (2006) hebben de Best Interest of the Child (BIC)-methode ontwikkeld waarmee op gedragswetenschappelijke wijze invulling wordt gegeven aan het belang van het kind in individuele zaken. Om een gunstig ontwikkelingsperspectief te waarborgen, dient de leefomgeving waarin een kind opgroeit te voldoen aan noodzakelijke voorwaarden voor de ontwikkeling. Indien deze (langdurig) niet in de leefsituatie van het kind aanwezig zijn, bestaat er

²³ <https://www.rug.nl/research/study-centre-for-children-migration-and-law/publications/international-publications>

²⁴ M.E. Kalverboer en A.E. Zijlstra, A.E., *Het belang van het kind in het Nederlands recht: Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*, Amsterdam: SWP 2006.

²⁵ UNCRC, *General comment No. 14. The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para 1), CRC/C/GC/14*, Genève: Committee on the Rights of the Child 2013, para. 42.

²⁶ A.E. Zijlstra, *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*, (diss. RUG). Groningen: Rijksuniversiteit Groningen 2012.

een aanmerkelijke kans op het ontstaan van ontwikkelingschade. Dit geldt in het bijzonder voor kinderen die al aan vele risicofactoren bloot zijn gesteld. Indien de voorwaarden voor ontwikkeling in de leefsituatie van het kind aanwezig zijn, kan naar verwachting een gunstig ontwikkelingsperspectief gewaarborgd worden. Een beslissing ten gunste van de opvoedingsomgeving die het kind de beste ontwikkelingskansen biedt, is in het belang van het kind.²⁷

Een BIC-assessment wordt meestal uitgevoerd door twee gedragswetenschappers. Het diagnostisch onderzoek geeft antwoord op de vraag welke beschermende factoren en welke risicofactoren aanwezig zijn in het gezin en de samenleving en hoe deze samen de kwaliteit van de opvoedingsomgeving beïnvloeden bij verschillende uitkomsten van migratierechtelijke besluitvorming. Daarnaast wordt een analyse gemaakt van de kwetsbaarheid en de veerkracht van het kind.

3.3.1 Horen van kinderen en ouders

In elk BIC-assessment worden kinderen gehoord. Dat is een kinderrechtelijke verplichting (artikel 12 IVRK) en volgt ook uit de richtlijnen voor forensisch onderzoek met kinderen.²⁸ Het VN-Kinderrechtencomité hecht veel waarde aan de mening van het kind bij het vaststellen van de belangen van het kind bij een te nemen besluit. Dat geldt zowel voor de inhoudelijke als voor de procedurele aspecten van het assessment. Zonder de mening van het kind te horen – of bij heel jonge kinderen: op z'n minst het kind te zien, te observeren - kan eenvoudigweg het belang van het kind niet vastgesteld worden. Het Comité stelt daarbij dat de eventuele kwetsbaarheid van een kind geen reden is om het kind niet te horen, maar extra eisen stelt aan de professionaliteit van de interviewers.²⁹

3.3.2 Bronnen

In een BIC-assessment wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

- een semigestructureerd diagnostisch interview met de betrokken kinderen en hun ouders/verzorgers op basis van het BIC-Model;
- (spel)observatie en observaties van interacties tussen gezinsleden;
- betrouwbare en valide gestandaardiseerde vragenlijsten over de ontwikkeling van de kinderen en de visie van ouders en leerkrachten hierop;³⁰
- informatie van professionals die met het kind werken, zoals leerkrachten en hulpverleners;
- informatie uit het dossier van het gezin;

²⁷ Kalverboer, M.E., & Zijlstra, A.E. (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht*. SWP.

²⁸ Kuehnle, K., S.N. Sparta, H.D. Kirkpatrick, & M. Epstein (2013), 'Special issues in forensic assessment of children and adolescents', in: Saklofske, D.H., C. R. Reynolds, & V. L. Schwann (red.), *The Oxford handbook of child psychological assessment* (pp. 735-749). Oxford University.

²⁹ UNCRC (2013), General comment No. 14. *The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration* (art.3, para 1), CRC/C/GC/14, para. 43-44, 53-54.

³⁰ in de rapportage over het BIC-Assessment worden per afgenomen vragenlijst de bronnen benoemd waarin de validiteit en betrouwbaarheid van het instrument minimaal als voldoende is beoordeeld.

- informatie over de landen van herkomst.

Op basis van alle verzamelde informatie vullen de onderzoekers de Best Interests of the Child-Questionnaire (BIC-Q) in. De gedragswetenschappers doen dit onafhankelijk van elkaar, na de diagnostische gesprekken en komen daarna na intervisie tot een gezamenlijke score. Met de BIC-Q structureert, valideert en beoordeelt een de gedragswetenschapper informatie over de opvoedings- en leefsituatie van het kind en het perspectief op ontwikkeling in verschillende leefomgevingen, afhankelijk van de uitkomst van de verblijfsprocedure. Op basis van de verzamelde informatie, de binnen de Rijksuniversiteit Groningen bestaande expertise op het gebied van kinderen, ontwikkeling en kinderrechten en op basis van internationaal wetenschappelijk onderzoek op deze gebieden, wordt een indicatie gegeven van de ontwikkelingsrisico's en beschermende factoren in de leefomgeving bij de verschillende mogelijke uitkomsten van de verblijfsaanvraag.

De BIC-Q is gevalideerd in het promotieonderzoek van Elianne Zijlstra.³¹ De inter- en intra beoordelaarskwaliteit zijn voldoende tot goed (Cohens kappa resp. .65 en .75). De kwaliteit van de opvoedingsomgeving (gemeten met BIC-Q) is een indicator voor de aan- of afwezigheid van internaliserende problematiek bij asielzoekerskinderen in Nederland.³²

---

³¹ Zijlstra, A.E. (2012). *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*. PhD Dissertation Rijksuniversiteit Groningen.

³² Zijlstra, A.E., Kalverboer, M.E., Post, W.J., Ten Brummelaar, M.D.C. & Knorth, E.J. (2013). Could the BIC-Q be a decision support tool to predict the development of asylum-seeking children? *International Journal of Law and Psychiatry*, 36, 129-135; Zijlstra, A.E., Kalverboer, M.E., Post, W.J., Ten Brummelaar, M.D.C. & Knorth, E.J. (2015). De BIC-Q: een instrument om de kwaliteit van de opvoedingsomgeving van asielzoekerskinderen in kaart te brengen. *Kind en Adolescent*, 36(1), 23-7.

4 Kwaliteitswaarborgen BIC-assessments

Dit hoofdstuk belicht verschillende aspecten van de kwaliteitswaarborgen van BIC-assessments. Achtereenvolgens wordt stilgestaan bij de wetenschappelijke onderbouwing van het BIC-assessment (4.1), de deskundigheid van de rapportages van het BIC-assessment (4.2) en de professionele standaarden voor de gedragswetenschappers die BIC-assessments uitvoeren (4.3).

4.1 Wetenschappelijke waarborgen

De methodiek voor de BIC-assessments is ontwikkeld aan de Rijksuniversiteit Groningen door prof. dr. mr. M.E. Kalverboer en dr. A.E. Zijlstra.³³ Het theoretisch fundament van de BIC-assessments wordt gevormd door het Best Interests of the Child-Model waarin veertien voorwaarden zijn opgenomen voor de ontwikkeling van het kind.³⁴ Het concept 'belang van het kind' laat zich vanuit de gedragswetenschappen vertalen in ontwikkelingsbehoeften van kinderen en de mate waarin vanuit de leefomgeving in die behoeften wordt voorzien. Het belang van kinderen kan vertaald worden als het ontwikkelingsbelang van het kind.

Op basis van het BIC-Model is een diagnostisch instrumentarium ontwikkeld dat in verschillende promotieonderzoeken is onderzocht op psychometrische kwaliteit bij kinderen die kort of lang in Nederland verblijven of teruggekeerd zijn naar het land van herkomst.³⁵ Uit deze onderzoeken blijkt dat de betrouwbaarheid, constructvaliditeit en culturele validiteit gewaarborgd zijn.

Ook internationale wetenschappelijke studies laten zien dat een gedragswetenschappelijke rapportage over het belang van het kind een betrouwbare manier is om dat belang in kaart te brengen. Het hanteren van een vaststaande, wetenschappelijke onderbouwde methodiek, draagt bij aan de betrouwbaarheid van gedragswetenschappelijk forensisch onderzoek bij kinderen.³⁶ De betrouwbaarheid wordt tevens vergroot door het combineren van meerdere onderzoeksmiddelen en informatiebronnen³⁷ en door de inzet van valide en betrouwbare³⁸ onderzoeksinstrumenten.³⁹

³³ Kalverboer, M. E., & Zijlstra, A. E. (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht; voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Amsterdam: Uitgeverij SWP; Zijlstra, A. E. (2012). *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*. PhD Thesis, University of Groningen.

³⁴ Kalverboer, M. E., & Zijlstra, A. E. (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht; voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Amsterdam: Uitgeverij SWP

³⁵ A.E. Zijlstra, *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*, (diss. RUG), Groningen: Rijksuniversiteit Groningen 2012; Ten Brummelaar, *Space between the borders? The participation of young people in decision-making during their stay in secure residential care*, (diss. RUG), Groningen: Rijksuniversiteit Groningen 2016; D. Zevulun, *Repatriation and the Best Interests of the Child. The rearing environment and wellbeing of migrant children after return to Kosovo and Albania* (diss. RUG), Groningen: Rijksuniversiteit Groningen 2017; C. van Os, *Best Interests of the Child-Assessments for recently arrived refugee children. Behavioural and children's rights perspectives on decision-making in migration law*. PhD Thesis, University of Groningen 2018.

³⁶ M. Connell, 'Changes in the wind: Parenting assessment in family dissolution matters', *Journal of Psychiatry & Law*, 2008-1, p. 9-40.

³⁷ K. Kuehnle, S.N. Sparta, H.D. Kirkpatrick en M. Epstein, 'Special issues in forensic assessment of children and adolescents' in: D. H. Saklofske, C. R. Reynolds, V. L. Schwann (red.), *The Oxford handbook of child psychological assessment* (pp. 735 – 749). New York: Oxford University Press 2013, p. 735-749.

³⁸ Betrouwbaar wil zeggen dat onafhankelijk van wie deze lijsten invult, men in dezelfde situatie en onder dezelfde omstandigheden tot een gelijk oordeel komt. Valide betekent dat wat beoogd wordt te meten ook daadwerkelijk gemeten wordt.

³⁹ Gudas, L.S. & Sattler, J.M. (2006). 'Forensic interviewing of children and adolescents', in: S.N. Sparta & G.P. Koocher (red.), *Forensic mental health assessment of children and adolescents*, University Press, pp. 115-128.

4.2 Kwaliteitswaarborgen BIC-rapportages

Van een BIC-assessment wordt verslag gedaan in een BIC-rapportage. Deze rapportage is het document dat door de advocaat wordt ingediend als deskundigenadvies. Deskundigenadviezen kennen specifieke kwaliteitswaarborgen. Deze zijn gebaseerd op de wet, jurisprudentie en het wetenschappelijk en professioneel kader.

Deskundigenadviezen zoals de BIC-rapportages hebben dezelfde zorgvuldigheidseisen als die gelden voor het bestuur bij het voorbereiden en nemen van een besluit, *ex* artikel 3:2 *jo.* artikel 3:9 Awb.⁴⁰ Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling is er sprake van een deskundigenrapportage als het advies op een onafhankelijke, onpartijdige en inzichtelijke wijze informatie verschaft, onder aanduiding – voor zover mogelijk – van de bronnen waaraan de informatie is ontleend. De motivering van het advies moet daarnaast kenbaar en voldoende draagkrachtig zijn.⁴¹ De Afdeling oordeelde in 2005: ‘de in het advies gevolgde gedachtegang moet duidelijk en voldoende controleerbaar zijn en voldoende basis bieden voor verdere besluitvorming’.⁴² Dit houdt onder andere in dat de motivering van het advies voldoende specifiek is, gelet op de relevante feiten.⁴³ De adviseur dient bovendien op grond van artikel 3:9 Awb gekwalificeerd te zijn om het onderzoek uit te voeren. De BIC-rapportages voldoen aan de eisen voor deskundigenadviezen.

Uit de wetenschappelijk literatuur komt een aantal eisen naar voren dat aan rapportages van forensisch onderzoek bij kinderen wordt gesteld om de betrouwbaarheid te bevorderen. Zo is het belangrijk dat de rapportage is opgesteld in begrijpelijke taal⁴⁴, transparant is over mogelijke beperkingen van het assessment⁴⁵ en dat waarschijnlijkheden niet als feiten worden gepresenteerd.⁴⁶ De conclusies moeten logisch volgen uit de onderzoeksbevindingen en gerelateerd zijn aan wetenschappelijke bronnen.⁴⁷ Deze wetenschappelijk erkende eisen aan de deskundigenrapportages zijn ook terug te vinden in de beroepscode van de NVO en het NIP en in het kwaliteitskader voor rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming.⁴⁸ In het nationaal recht is door het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen een richtlijn opgesteld waaraan forensische rapportages moeten voldoen. Het helder beschrijven en scheiden van de onderzoeksvraag, bronnen, onderzoeksmethoden, resultaten en interpretaties daarvan, conclusie

⁴⁰ ABRvS, 23 oktober 2003, *JB* 2003, 321, r.o. 2.3.1.; A. Pahladsingh (2010), Onderverdeling van deskundigenrapporten in het asielrecht, *JNVR* 2010-2/17, p. 2.

⁴¹ ACVZ (2012). *Expertise getoetst. De rol van deskundigenadvisering in de asielprocedure*. ACVZ, pp. 20-22.

⁴² ABRvS 27 februari 2008, 200706926/1, ECLI:NL:RVS:2008:BC5265.

⁴³ De Poorter, J.C. A & Van Soest-Ahlers, Y.M. (2008). *Advisering in het bestuursrecht: over advisering aan bestuursorganen in het kader van de uitoefening van een publiekrechtelijke bevoegdheid: een praktische handleiding*, pp. 61-62.

⁴⁴ Morin, S.L., Cruise, K.R., Hinz, H., Holloway, E.D., & Chapman, J.F. (2015). Content, structure, and usefulness of juvenile predisposition psychological evaluations, *Child and Youth Care Forum*, 2015(6), 893-917.

⁴⁵ O’Donohue, W.T., Beitz, K., & Tolle (2009). Controversies in child custody evaluations.’ In: J.L. Skeem, K.S. Douglas, & S.O. Lilienfeld (red.), *Psychological science in the courtroom. Consensus and controversy*, The Guilford Press, pp. 284-308.

⁴⁶ Rassin, E. (2002). De psycholoog en het deskundigenbewijs, in: P.J. van Koppen, D.J. Helsing, H.L.G.J. Merckelbach en H.F.M. Crombach (red), *Het recht van binnen. Psychologie van het recht*, Kluwer, pp. 337-355.

⁴⁷ Bala, N. & Duvall-Antonacopoulos, K. (2006). The controversy over psychological evidence in family law cases’in: B. Brooks-Gordon, & M. Freeman, M. (red), *Law and psychology (Current legal issues, vol. 9)*, Oxford University Press, pp. 118-241.

⁴⁸ Raad voor de Kinderbescherming (2021). *Het kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming*, RvdK 2021.

en aanbevelingen staan daarin centraal.⁴⁹ De rapportages van BIC-Assessments voldoen aan deze eisen uit de wetenschap en praktijk.

Samengevat luiden deze eisen:

- Vermelding van feiten, omstandigheden en onderzoeksbevindingen;
- Feiten, visies van betrokkenen en interpretaties van de onderzoeker worden gescheiden.
- Methode en vraagstelling sluiten op elkaar aan.
- Gronden voor conclusie en beperkingen van de conclusie zijn weergegeven
- Vermelding van bronnen (literatuur en derden)
- De onderzoekers blijven binnen de grenzen van hun deskundigheid

4.3 Kwaliteitswaarborgen professionals

Voor het vaststellen van het belang van het kind is het noodzakelijk dat de mensen die dit een BIC-assessment uitvoeren, kennis hebben van de ontwikkeling van kinderen en dat de inschatting van gevolgen van het te nemen besluit gebaseerd zijn op wetenschappelijke kennis. Dat staat in de richtlijnen voor het uitvoeren van BIC-assessments van het VN-Kinderrechtencomité.⁵⁰

De BIC-assessments van het Expertisecentrum worden uitgevoerd door gekwalificeerde gedragswetenschappers (psychologen en orthopedagogen) die bekwaam zijn in (diagnostisch) onderzoek bij kinderen. Het is de specifieke kennis en kunde van de orthopedagoog en psycholoog om vanuit een wetenschappelijk kader te onderzoeken hoe de ontwikkeling van het kind verloopt, hoe de leefomgeving van het kind eruit ziet en welke ontwikkelingsrisico's een rol spelen.⁵¹

Uit de literatuur over de betrouwbaarheid van forensisch onderzoek bij kinderen komt naar voren dat het belangrijk is dat de gedragswetenschappers beschikken over de vereiste opleiding en ervaring en benodigde interview- en onderzoeksvaardigheden en onafhankelijk zijn van de partijen in het juridisch proces.⁵² De gedragswetenschappers die de BIC-assessments uitvoeren, worden opgeleid en bijgeschoold door het Expertisecentrum. De gedragswetenschappers zijn onafhankelijk, dat wil zeggen dat ze bijvoorbeeld niet als hulpverlener bij het kind of andere leden van het gezin betrokken zijn.⁵³ Dat zij zich laten leiden door het belang van het kind wil niet zeggen

⁴⁹ Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (n.d.). *Richtlijn forensische rapportage*. https://nrgd.nl/binaries/Richtlijn%20forensische%20rapportage%20v1.0%20def_tcm39-450073.pdf

⁵⁰ VN-Kinderrechtencomité, General Comment nr. 14, para. 94-95.

⁵¹ Van Os, C. (2018). *Best Interests of the Child-Assessments for recently arrived refugee children. Behavioural and children's rights perspectives on decision-making in migration law*. PhD Thesis, University of Groningen, pp. 131-132.

⁵² Goodman G.S. & Melinder, A. (2007). Child witness research and forensic interviews of young children: A review', *Legal & Criminological Psychology* 2007(1), p. 1-19; Saywitz K.J. & Camparo, L.B. (2009). Contemporary child forensic interviewing. Evolving consensus and innovation over 25 years, in: B. L. Bottoms, C.J. Najdowski, & G.S. Goodman (red.), *Children as victims, witnesses and offenders. Psychological Science and the Law*, the Guilford Press, pp. 102-127.

⁵³ Caudill, O.B. (2006). Avoiding malpractices in child forensic assessment', in: S.N. Sparta, & G.P. Koocher (red), *Forensic mental health assessment of children and adolescents*, Oxford University Press, pp. 46-63; Saywitz K.J. & Camparo L.B. (2009). Contemporary child forensic interviewing. Evolving consensus and innovation over 25 years, in: B. L. Bottoms, C.J. Najdowski en G.S. Goodman (red.), *Children as victims, witnesses and offenders. Psychological Science and the Law*, the Guilford Press, pp. 102-127.

dat de uitkomst van een BIC-assessment gekleurd zou zijn. De conclusies kunnen ook uitwijzen dat terugkeer in het belang van het kind is.

De externe gedragswetenschappers die in samenwerking met het Expertisecentrum BIC-assessments uitvoeren zijn beroepsgeregistreerd (BIG⁵⁴ of SKJ⁵⁵) en daarnaast lid van een beroepsvereniging: de Nederlandse Vereniging voor Pedagogogen en Onderwijskundigen (NVO)⁵⁶ of het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP).⁵⁷ De beroepsverenigingen hebben de kwaliteitsborging van de beroepsgroepen ten doel en bevorderen wetenschappelijk gefundeerde professionele beroepsuitoefening. Instrumenten daarvoor zijn de beroepscode, het beroepsregister en bijbehorende eisen voor herregistratie. Naast het medisch tuchtrecht op grond van de Wet BIG en het SKJ, dat is ingesteld op grond van de Jeugdwet, kennen beide beroepsverenigingen hun eigen tuchtrecht.⁵⁸

---

⁵⁴ Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg: <https://www.bigregister.nl>

⁵⁵ Stichting Kwaliteitsregister Jeugd: <https://skjeugd.nl>

⁵⁶ Nederlandse Vereniging van Pedagogogen en Onderwijskundigen: <https://www.nvo.nl/>

⁵⁷ Nederlands Instituut van Psychologen: <https://www.psynip.nl/>

⁵⁸ <https://www.tuchtcollege-gezondheidszorg.nl> en <https://skjeugd.nl/informatie-over-tuchtrecht/>